

S z é l m a l o m h a r c ?

Sokat hallunk mostanában különböző találmányok sikeres, vagy sikertelen utjáról, s nem mulik el hét anélkül, hogy a sajtó, a rádió, vagy a tévé ne feszegetné ezt a nálunk nagyon is időszerű, és egyre égetőbbé váló problémát. Mindhárom fórumon igen gyakran elhangzanak olyan különböző szaklapokból és statisztikai kiadványokból vett megállapítások, mely szerint a világ licenciaexportjának a 98 %-át a fejlett tőkés országok bonyolítják le. A fennmaradó 2 %-on körülbelül 1-1 % arányban osztzkodnak a szocialista és fejlődő országok. A KGST országoknak ez az 1 %-os licenciaeladási aránya Magyarország tekintetében még tovább romlik, ugyanis például Csehszlovákia licenciaeladásokból és vásárlásokból körülbelül tízszer akkora forgalmat bonyolít le, mint Magyarország. Ezen a téren azonban nemcsak Csehszlovákia, hanem a Szovjetunió, NDK, és Lengyelország is jelentősen megelőz bennünket. Mi valahol a sor végén Mongólia előtt a sereghajtó szerepét töltjük be. Mindezek alapján nem meglepő az a megállapítás sem, hogy hazánk a százezer lakosra jutó találmányi bejelentések tekintetében megdöbbentő mértékben elmaradt a hasonló gazdasági fejlettségű országokhoz viszonyítva. Igaz ugyan, hogy a szabadalmaztatott találmányok száma nem mértékegysége az eredményességnek, de mindenesetre a feltalálói kedvre vonatkozóan az iménti adatokból meglehetősen negatív következtetéseket lehet levonni.

Történelmi példák bizonyítják, hogy Magyarország sohasem volt híján bátor, tettekrekész, úttörő módon gondolkodó és világraszóló eredményeket produkáló elmékben. Nagyjaink közül felhozhatnánk Mihály Dénest, a televízió úttörőjét, Neumann Jánost a modern automatika alapjainak megteremtőjét, vagy Puskás Tivadart a telefonközpont, a telefonhírmondó és más jelentős találmányok megalkotóját. Méltán említhetnénk azonban Gábor Dénest a holográfia felfedezőjét is, vagy Kandó Kálmánnak a villamosvasuti vontatás világviszonylatban is elismert kiválóságának a nevét, aki nagyfeszültségű háromfázisu, majd fázisváltós rendszerével forradalmasította a nagyvasuti vontatást. Nem kisebb dicsőséget szerzett nekünk a híres mérnökhármas, Déri, Bláthy, Zipernowsky sem, akiket az egész világon a transzformátor feltalálóiaként tartják számon, vagy Bánky Donát és Csonka János, akik 80 évvel ezelőtt a még ma is szinte változatlan formában készülő porlasztójukkal forradalmasították a gépkocsiipart. Hosszan folytathatnánk a sort Asbóth Oszkárral a helikopter feltalálójával, a magyar származású Goldmark Péterrel, több száz jelentős találmány többek között a mikrobarázdás hanglemez megalkotójával, vagy nem utolsósorban Irinyi Jánossal a gyufa feltalálójával. Azonban nemcsak ezek a technika területéről vett nagy nevek öregbitik a magyar találékonyság hírnevét, hanem mindazok az itthon és külföldön élő és tevékenykedő magyar tudósok és szakemberek is, akik a tudományos élet számos területén méltán vívtak ki maguknak világszerte elismerést. Nem a magyar szakemberek rátermettségével, szakértelmével van tehát probléma, hanem valami mással, valami tőlük független leküzdhetetlennek tűnő akadállyal.

Még mielőtt tovább boncolnánk ezt a problémát, előbb ismét kanyarodjunk vissza egy kicsit a történelembe és nézzük meg, hogy milyen gondokkal kellett megküzdeniük a múlt század és a századelő kevésbé szerencsés magyar feltalálói.

Ki ne ismerné dr. Jedlik Ányos nevét, a paptanárét, aki az 1829-es év egy őszi reggelén fizikaszertárában megszerkesztette és elindította az első elektromágneses motort, majd ennek alapján ^{később} megalkotta a világ első dinamóját. Az akkori fejletlen ipar azonban nem tudott mit kezdeni ezzel a nagyszerű találmánnyal. A forgó elektromágnes elve feledésbe merült, s csak hat évvel később került ismét felszínre, de ekkor már az iparilag fejlett Németországban, és ekkor kerül Siemens neve a dinamó feltalálójaként a köztudatba. A sikertelen találmányok kapcsán méltán emlékezhethénk Kemény Károlyra is, aki 18 évvel az első bipoláris erősítőelemek megjelenése előtt már 1930-ban olyan különböző kristályokból álló félvezetőelemekkel kísérletezett, amelyet 1948-óta tranzisztornak nevezünk. A félvezető kutatás magyar előfutárát tehát csak egy hajszál választotta el a mai értelemben vett tranzisztor megalkotásától, és sajnálatos, hogy a korabeli magyar elméleti fizikusok nem figyeltek fel nagyszerű eredményeire. Hasonló sorsra jutott a Pollák - Virág féle gyorstáviró is, melyet Magyarországon koraszülött találmánynak nyilvánítottak. Ezért feltalálói külföldre vitték és annak ellenére, hogy különböző országokban óriási elismerést arattak vele, a szerencsétlen véletlenek összjátézasaként végül ez a találmány sem került gyakorlati bevezetésre. Szintén keserű szájjal gondolunk a manapság oly sokat emle-

getett Biró féle golyóstollra, melynek a napjainkban is tartó világraszóló karrierjéhez vezető utat nem a magyar ipar egyengette.

Az emult idők feltalálóiinak a helyzete sem volt tehát rózsás, legnagyobb gondot az elmaradott viszonyok, a fejletlen ipar, a meg nem értés, az ujjal szembeni idegenkedés jelentette. Történelmi fejlődésünk során az elmaradott viszonyokat, az ipar fejletlenségét sikerült ugyan nagymértékben felszámolnunk, de nem sikerült kiküszöbölnünk az ujjal, a megszokottól eltérővel szembeni idegenkedésünket, a találmányokkal szembeni külső szemlélő számára sokszor érthetetlen magatartásunkat. A feltalálás mai kerékkötőinek egyike tehát közvetlen emberi tényezőkre vezethető vissza, az ok az egyes emberek találmányokkal kapcsolatos szubjektív reagálásában keresendő.

A másik ok jóval egyértelműbb, Magyarországon hallatlanul alacsony színvonalu az iparjogvédelmi kultúra. Nem egy iparjogvédelemmel foglalkozó szakemberünk megállapítása szerint a szocialista országok közül mi vagyunk az egyedüliek, ahol az iparjogvédelemnek semmiféle hivatalos oktató-intézeti bázisa nincs. Nálunk nem képeznek, mint a Szovjetunióban, vagy az NDK-ban szabadalmi mérnököket, szabadalmi jog, mint oktatandó tananyag a műszaki egyetemek vagy főiskolák tantervében nincs. Az iparjogvédelmi ismeretekkel rendelkező szakember tehát meglehetősen ritkaságszámba megy nálunk. A fejlett tőkés országokban egy-egy közepes tőkeerejű cég több szabadalmi ügyvivőt alkalmaz, mint az egész magyar népgazdaság.

Igy kellő számú tanácsadók, szabadalmi ügyvivők híján a legtöbbször semmiféle jogi képzettséggel rendelkező feltalálókat a szabadalmaztatás egyes fázisaiban szinte megoldhatatlan probléma elé állítja a jogilag helyes út megtalálása. A szabadalmi törvény egyes cikkelyeinek tágabb értelmű megfogalmazása azáltal, hogy nem ír elő általánosan kötelező normákat, hanem ennek a pontos lerögzítését a felek kölcsönös megállapodására bizza, igen demokratikus feltételeket teremt ugyan a hasznosítási szerződések megkötéséhez, de éppen a tág határok közötti optimális lehetőség megtalálása teszi gyakran teljesen tanácsatlanná a feltalálókat. Az iparjogvédelmi kultúra hiánya azonban nemcsak az egyéni feltalálók helyzetét nehezíti, hanem igen hátrányosan befolyásolja a tudományos kutatói tevékenységet is. Számszerűleg annyi kutatóintézetünk van, mint Nagybritanniának, mi az oka tehát a szellemi tevékenységünk jelenleg oly alacsony hatásfokának? A népgazdaság évről-évre növekvő mértékben támogatja a kutatóintézetek munkáját, egyre nagyobb összegeket fordít mind az alap, mind az alkalmazott kutatásra. A nagy ráfordítások eredményeként létrejött műszaki szellemi termékeket azonban igen sokszor idő előtt publikálják, vagy tudományos fokozat megszerzése során hozzák nyilvánosságra, mely újdonságrontó hatásánál fogva már nem teszi lehetővé a termék szabadalmaztatását. A publikációk révén külföldön gyakran ingyen juthatnak hozzá szellemi eredményeinkhez, és itt már nem egyedi esetekről van szó, hanem tendenciáról. Ha ehhez a jelenséghez hozzá számítjuk még az egyéni feltalálók tájékoztatatlanságából eredő idő előtti nyilvánosságra jutást is, akkor nem véletlen az a gúnyos

megállapítás, amely a szellemi " gazdagságunkról " terjedt el. Nincs a földnek ugyanis még egy olyan országa, amely ilyen bőkezűen szórná szellemi értékeit, és ilyen nagyvonalúan dobálná ki az ablakon milliókat érő találmányait.

Nem kétséges, hogy az iparjogvédelmi szakemberképzés szervezett beindításához nemcsak szándék, hanem a tárgyi feltételek megléte is szükséges. Az amugy is tulterhelt Közgazdasági és Jogi Egyetemek helyett azonban ezt a feladatot az újonnan alapított Államigazgatási Főiskola is el tudná látni. Egy iparjogvédelmi tagozat létrehozása után az Államigazgatási Főiskola alkalmas lenne arra, hogy felsőfoku szinten szabadalmi ügyvivőket képezzen, az egyetemet és főiskolát végzett mérnökök számára pedig két éves esti tanfolyam formájában be lehetne indítani az iparjogvédelmi szakmérnökképzést.

Sajnos a vállalatok fejlesztő tevékenysége terén sem jobb a helyzet. Egy-egy új termék, vagy eljárás feltalálójának ezernyi gondtal és problémával kell megküzdenie a munkája szolgálati találmányként való elismeréséig, a hasznosítási szerződés megkötéséig. Ezzel kapcsolatosan már vicclapokba illő téma, hogy kit vegyünk be a buliba, és egy szolgálati találmány társfeltalálói általában nem a vállalat, legalacsonyabb beosztású emberei közül verbuválódnak. Ha végig nézzük egy-egy szolgálati szabadalom társfeltalálói névsorát, akkor a foglalkozási rublikában meglepődve tapasztalhatjuk, hogy nem egy vállalatunk vezetői már oly-

mértékű " feltalálói tevékenységet" fejtenek ki, hogy a vállalat vezetésére már nem is marad idejük. Minél népesebb azután a feltalálók csoportja, annál több a probléma, annál nagyobb a surlódási felület minden téren. Persze ennek az ellenkezője is okozhat problémát, amikor az engedélyezett szabadalom feltalálói rubrikájába valóban csak a feltaláló neve kerül. Ha ugyanis a találmány a vártnál nagyobb hasznot hoz, akkor néhány kívül rekedt vállalati vezető elkezd töprengeni, hogy hogyan lehetne a feltalálót megrövidíteni, miként lehetne az amúgy sem túl magas részesedéséből kisebb-nagyobb összeget lecsipni. Sajnos olyan vállalat is akad, amely egyenesen megsemmisítési eljárást indít az Országos Találmányi Hivatalnál a saját találmánya ellen csak azért, hogy ne kelljen feltalálói díjat fizetnie. Az, hogy a szabadalmi oltalom megszűnésével a külföldi versenytárs ellenszolgáltatás nélkül hozzájut a termékhez, vagy eljáráshoz, nem számít, lényeg hogy nem kell többé fizetni a feltalálónak.

Egy másik negatív jelenség, a szabadalom megkerülés gyakorlata. Akár tudatosan, akár megfelelő információ hiánya miatt, sok vállalat milliókat áldoz arra, hogy egy már feltalált terméket, vagy eljárást újból " feltaláljon ". Ennek a többnyire az eredeti szabadalmi leírás birtokában végzett tevékenységnek azután az az eredménye, hogy az így előállított termék indokolatlan bonyolultságánál fogva eladhatatlanná válik. A licencia vásárlás elmulasztása tehát sokszor többbe kerül a népgazdaságnak, mint amennyit ily módon meg akartunk takarítani.

Visszatérve a csendestársak bevonásával létrejött és fenntartott szolgálati találmányokra, igen súlyos gondot okoz az ezekhez a találmányokhoz fűződő sajátos érdekeltségi viszony is. Egy-egy ilyen " jól elhelyezett " találmány ugyanis szinte örökérvényűen gyártásban marad, bármennyire is jó a kívülről érkező találmány, nem alkalmazzák, mivel ez automatikusan az érdekkörön belül élvezett jutalék megszűnését jelentené. Nem érdekeltek azonban ezek az érdekkörök abban sem, hogy ^(legalábbis ők meg akarják) minél egyszerűbb, minél olcsóbb és minél ötletesebb találmányokat hozzanak létre. Ennek egy még ma is érvényben lévő szabályozó az oka, mely lehetőséget ad arra, hogy a szolgálati találmányok útján járó díjazást a leggyártott termék önköltsége után állapítsák meg. Ebből egyenesen következik, hogy minél bonyolultabb egy eljárás, minél nagyobb költségeket emészt fel a találmány előállítás, annál nagyobb a feltalálói díj. A jelenlegi érdekeltségi rendszer tehát arra ösztönöz, hogy a kutatók, fejlesztők az ipari gyakorlat számára leginkább vonzó egyszerű és olcsó találmányokat imponálóan komplikálttá tegyék, hogy arra magasabb díjat kapjanak. Ez a nálunk széles körben elterjedt módszer emellett, hogy jelentős munka, idő és költségráfordítás többletet jelent, nagymértékben előmozdítja a műszaki alkotás erkölcsi elavulását is.

A kívülről érkező találmányok helyzetét azonban nemcsak az ilyen és ehhez hasonló negatív jelenségek nehezítik, akkor sem könnyebb egy találmányt elfogadtatni, ha nem ütközik az illető vállalat egyetlen érvényben lévő szabadalmával sem. Egy-egy találmány gyártásba vitele ugyanis igen sok gonddal-bajjal jár, és a technológia problémák nagy részét csak a gyártó vállalat képes

megoldani. Miután a régi közreműködői rendszer nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, és megszűnt, jelenleg nincs érvényben semmi olyan szabályozó, amely kárpótolná a szakembereket az új termék bevezetésével járó jelentős többletmunkáért, ösztönözné a vállalatvezetőket a kockázatvállalásra, mely óhatatlan velejárója minden új eljárásnak. Nem csoda, hogy emiatt a külső találmányoknál előfordulnak olyan esetek is, amikor a gyártó vállalat a feltalálók presszionálása, találmányaik gyárkapun belültre hozatala és kényszerű szolgálati találmánnyá nyilvánítása útján próbálja megteremteni a belső érdekeltségi viszonyt, ami a magánfeltalálók kiszolgáltatott helyzetéből fakadóan sajnos sok esetben előbb-utobb be is következik.

Mind szolgálati, mind magántalálmányok esetén a legtöbbször csak kisegítő szerepet betöltő társfeltalálók jogos díjazási igénye, és a valódi feltaláló hírnevének védelme érdekében tehát vissza kellene állítani a régi közreműködői rendszert, egy új, a modern élet követelményeihez igazodó formában. Nem kétséges, hogy egy vállalaton belül mindazon kisegítő szerepet betöltő szakembert aki hathatósan előmozdítja a találmány gyártásbavitelét, erkölcsileg megilleti a találmány hasznából való részesedés, de nem ily módon a feltalálói tevékenység megcsufolásával. Ennek a problémának a megoldása jelenleg a kívülről érkező találmányokra nézve a legégetőbb. Ha törvényes lehetőség lenne rá, hogy a gyártó vállalat a találmányt értékesítő külkereskedelmi vállalat és ezen keresztül a feltaláló részére kifizetendő százalékos licencia díjból egy bizonyos hányadot a közreműködők jogos díjigényének kielégítésére visszatartsa, akkor bizonyára nem lenne ennyi

elvetélt találmány nálunk.

A hatékony iparjogvédelem másik sarkalatos kérdése a külkereskedelem. Ahhoz, hogy egy találmányt külföldön el lehessen adni, előbb szabadalmaztatni kell. Ismerve a külföldi szabadalmaztatási eljárások igen magas költségét, és figyelembe véve azt a tapasztalatot, hogy valóban hatékony védelemhez nem elegendő csak néhány országba bejelentést tenni, ez leküzdhetetlen akadályt jelent mind a feltalálónak, mind a találmány külföldi eladásával foglalkozni kívánó külkereskedelmi vállalatnak. A szabadalmaztatási költségek előteremtésére egyetlen reális út a belföldi értékesítés lenne. Hazai vállalatunk azonban az előzőekben említett okok miatt nem támasztanak túl nagy lelkesedést a külső találmányokkal szemben. Még az igazán jó, forradalmian új találmányok sem lelnek itthon gazdára, mert ilyen esetekben ismét előtérbe kerül a kockázatvállalás kérdése. A gyártásban illetékes vállalatok vezetői ilyenkor azzal érvelnek, hogy ők nagyon szívesen alkalmaznák a találmányt, ha az befutna, világszerte ismertté válna. Ennek azután nemcsak az a hátránya, hogy nincs aki vállalja a külföldi bejelentés költségeit, hanem igen súlyos következménye még, hogy a magánfeltalálók mögött nincs meg a referencia üzem. A külföldi partner még ha hajlandó lenne is a találmány megvásárlásával, a szabadalmaztatási költségekhez hozzájárulni, érthetően bizalmatlan olyan megoldásokkal szemben, amelynek nincs hazai megvalósítása. Ha egy-egy ilyen évekig tartó harc a tömegkommunikációs eszközök segítségével napvilágra kerül, akkor az illetékesek a közvélemény nyomására végre kénytelenek

lépni egyet. Intézkedésük azonban a legtöbbször csak arra irányul, hogy bizonytalan határidejű hazai gyártást ígérve megakadályozzák a találmány külföldi értékesítését. Más külföldi partnerek ezután hiába próbálják megvásárolni az eljárást, az illetékes hazai vállalatok most már kézzel-lábbal hadakoznak a találmány külföldre vitele ellen, sőt gyakran az is előfordul, hogy fűhöz-fához szaladgálva bizonygatják, hogy a találmány nem új, nem haladó, vagy alkalmatlan a gyártásra, csak hogy megakadályozzák a külföldi értékesítést. Egy-egy ilyen komédiába illő huza-vonát azután a külföldi partner rendszerint ilyen tartalmú levéllel zár le: " Nem a mi feladatunk, hogy meggyőzzük Önöket hogy mi a saját üzleti érdekük."

A szellemi termékek előállításában és forgalmazásában megnyilvánuló világméretű konkurrenciaharc, minden józan ítélőképességgel rendelkező embert arra kellene hogy ösztönözzön, hogy szellemi eredményeinket minél előbb bevezessük a gyakorlatba, ne várjuk meg azok erkölcsi elavulását, túlhaladottságát. Többször tapasztalhattuk már, hogy nem elég valamit feltalálni, egy találmány valóban találmánnyá csak akkor válik, ha azt be is vezetik a gyakorlatba, tehát az emberiségnek hasznát hajtának vele. Nekünk a technika élvezőinek ugyan teljesen mindegy, hogy egy-egy találmány kinek a nevéhez fűződik, fő hogy számunkra hasznos legyen. Egy adott országnak, egy adott vállalatnak, és a feltalálónak azonban mint szakfolyóirataink is elég gyakran hangoztatják nem mindegy. Az idő felgyorsulásával korunkban a technika századában egyre nehezebb és bonyolultabb lett a feltalálói munka, egyre több energiát és egyre magasabb költségeket emészt fel egy-egy

találmány kidolgozása. Éppen ezért nem mindegy, hogy az egyre költségesebbé váló találmányoknak kik lesznek a haszonélvezői. Az óriási költségek miatt megnőtt a rizikó is, hogy vajon az új eljárást, találmányt nem dolgozták-e ki már valahol a világon, egy hasonló jellegű szabadalom ugyanis megakadályozná a termék értékesítését, és a tetemes költségek visszatérülését. Szerinte a világon a nagytömegű információfeldolgozás leghatékonyabb eszközével a számítógépes nyilvántartással próbálják a nálunk is sajnos igen gyakran előforduló párhuzamos kutatásokat megakadályozni. Nem véletlen, hogy manapság a fejlett tőkés országokban az egyre céltudatosabban kialakított információs hálózat mellett szinte már kuriózumnak tűnnek a századforduló kettős feltalálásai. Legismertebb példa erre a fonográf esete, melyet Edison és a francia Charles Cros a két kitűnő feltaláló egymástól függetlenül dolgozott ki, és találmányukat egy nap eltéréssel jelentették be szabadalmaztatásra. Hasonlóan nagy vihart kavart akkoriban a telefon ügy is, amely miatt Graham Bell és Elisha Gray a két amerikai feltaláló éveken keresztül pereskedett. Nem kisebb vitát vált ki még ma is egy szintén igen jelentős találmány a rádió, melynek tulajdonképpeni elődjével a szikratáviróval egyidőben kezdett el foglalkozni és eredményt elérni az orosz Popov és az olasz Marconi.

A feladat tehát rendkívül összetett és bonyolult, a legnagyobb nehézséget azonban az okozza, hogy jelenleg nálunk nincs egy olyan intézmény sem, amely igazi gazdája lenne az iparjogvédelemnek. Az állami vállalatok tulajdonát képező találmányok esetében

a KGTMTI a Kohó és Gépipari Tudományos Műszaki Tájékoztató Intézet, saját szakterületén belül példamutató törekvéssel és lelkiismeretességgel próbálja ugyan megoldani az információ, a szellemi eredményekben megtestesülő népgazdasági vagyon minél gyorsabb, minél nagyobb hatásfoku realizálását, a magánfeltalálók érdekeit azonban senki nem képviseli. Külföldön már számos országban léteznek olyan intézmények, melyek főprofilban foglalkoznak a feltalálói tevékenység segítségével, a feltalálás helyzetének előmozdításával. Ismét angol példára hivatkozva az NRDC-t, az angol Nemzeti Kutatásfejlesztési Társaságot a brit kormány elsősorban azzal a céllal hozta létre, hogy mind az állami, mind a magánfeltalálók kutatásait támogassa, és gondoskodjon a létrejött szellemi alkotások elgondolások eredményes hasznosításáról. A feltalálóknek ez a kormány által létrehozott testülete a fennállása óta 35.000 találmányban érdekelt és létrejöttét nagyban elősegítette egy nagy jelentőségű találmány az Alexander Fleming által kidolgozott penicilin esete is. Fleming az 1929-ben feltalált gyógyszert anyagi támogatás hiányában nem tudta gyártási szintre emelni, ezért később Amerikában mások szabadalmaztatták az eljárást, és megkezdték a tömeggyártást. Ezzel Anglia gyakorlatilag elvesztette ennek a világraszóló találmánynak a kiaknázási lehetőségét. Az NRDC jólképzett iparjogvédelmi szakemberei mellett, nagyszámu komoly szaktudással rendelkező specialistákat is alkalmaz, akik nemcsak megbízható szaktudással, hanem szakterületük technikai színvonalára vonatkozóan szinte naprakész információkkal is rendelkeznek. A testület nemcsak az állami vállalatok kutatásait segíti elő,

hanem az egyéni feltalálók ilyen irányu tevékenységét is hathatósan támogatja, s amennyiben szükséges előnyös szerződési feltételek mellett olyan cégekhez irányítja őket, amelyek vállalják a téma kidolgozását, vagy a szériagyártás megindítását. Az NRDC tehát nemcsak hathatós jogi, műszaki és szabadalmi ügyvivői segítséget nyújt a feltalálóknak, hanem megfelelő tőkebefektetéssel gondoskodik a találmány magas színvonalu kidolgozásáról, és a licenciaszerződésekhez szükséges költséges iparjogvédelmi feltételek biztosításáról. Ennek az aktív széleskörű tevékenységének köszönheti ez a kezdetben a kormány által finanszírozott társaság, hogy ma már egy jelentős tőkeerővel rendelkező autonóm szervezetté nőtte ki magát, s más cégekkel együttműködve egy-egy nagy jelentőségű eljárás kidolgozására egymás után hozza létre leányvállalatait. Mindent egybevetve Anglia számára az NRDC nem bizonyult rossz üzletnek, ezért több évtizedes eredményes tevékenysége példaként szolgálhatna mindazon országok számára, ahol a szellemi értékek hasznosítása még gyermekcipőben topog. Nem kellene nálunk is megfontolás tárgyává tenni egy ehhez hasonló intézmény létrehozását ?

Az iparjogvédelmi kultúra széleskörű kialakulásának másik gátló tényezője emberi gyarlóságainkban keresendő. Ennek egyik leggyakoribb megnyilvánulási formája a szakmai féltékenység. A legtöbb ember arra törekszik, hogy amit csinál azt egyre jobban csinálja. Éppen ezért elkerülhetetlen, hogy az a kétkezi munkás, vagy alacsonyabban képzett szakember, aki nap mint nap közvetlenül érzi a bőrén egy-egy termelési eljárás hiányosságait, előbb-utóbb ne jöjjön rá arra, hogy hogyan lehet a problémát megszüntetni, vagy esetleg egy új segédeszközzel az egész termelési folyamatot

lényegesen leegyszerűsíteni. Ha ez a többnyire csak minimális elméleti felkészültséggel rendelkező ember veszi magának a fáradságot és megpróbál azon a szűk területen belül tájékozódni, na és persze megfelelő kitartással rendelkezik ahhoz, hogy ügyét keresztülvigye, akkor ebből előbb-utóbb találmány lesz. Azok az elméleti szakemberek tehát, akiknek hivatalból feladatuk az új, az ismeretlen eljárások kutatása, korszerű eszközök kifejlesztése, ne érez-
zék szakmai önérzetükben sértve magukat azért, mert az a bizonyos találmányi gondolat egy náluk jóval alacsonyabb képzettségű embernek jutott eszébe. Az elméleti szakemberek nem vehetnek részt nap mint nap a termelési folyamatokban, így nem az "ő" lábukat szorítja a cipő". A kutató-fejlesztő mérnökök feladata a rendszeres programszerű kutatás, így főleg a gyakorlati találmányok terén nem kell szégyenkezniük azért, mert a programon kívül is születnek sokszor egyszerű emberek által alkotott találmányok. Másik igen jelentős szubjektív gátló tényező az irigység, az emberi rosszindulat, az hogy nem tudjuk elviselni, ha valaki sokat keres. Sokak szerint az iparjogvédelem csak arra való, hogy segítségével milliomos feltalálókát kreáljunk. Ezek az álszenteskedésre hajlamos emberek viszont nézeteik fennen hangoztatása mellett, a szerencsejátékok minden lehetőségét megragadják annak érdekében, hogy munkánélkül nagy jövedelemre tegyenek szert. Amíg nem tudjuk megszokni, hogy aki többet tesz az asztalra, annak több jár a munkája gyümölcséből, amíg nem tudunk leszokni az alaptalan egyenlősdiról, s amíg csak az nem lesz gyanús, aki lottón jutott nagyobb pénzösszeghez, addig meglehetősen nehéz dolga lesz nálunk az iparjogvédelmi kultúra terjesztőinek. A szűkkeblűséget, az irigységet,

a kárörvendő rosszindulatot ugyanis nem lehet központi intézkedésekkel megszüntetni. Ehhez mindnyájunk belátására, érdekköreinkből való kitekintésre, a magasabb társadalmi célok észrevételére van szükség. Be kell végre látnunk, hogy a feltaláló nem egy megszállott okvetetlenkedő, nem is a tőkés társadalmi rend képviselője, hanem társadalmunk igen hasznos tagja, aki a legkiválóbb művészeinkhez, sportolóinkhoz hasonlóan szintén nagyban hozzájárul nemzeti hírnevünk öregbitéséhez. Az objektív akadályok leküzdése tehát nem elég, amíg nem sikerül felülkerekednünk a szubjektív nehézségeken is, addig az iparjogvédelem ügye csak szélmalomharc lesz nálunk.

Budapest, 1979. március 16.

Kun Ákos

villamos üzemmérnök

Bp. Hernád u. 7.

1078

T: 413-355